

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Георгієва М.Ю.,

*студентка кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування,
Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: marinka.georgieva24@gmail.com,*

Шепелюк В.А.,

*к. е. н. доцент, ст. викладач кафедри обліку, оподаткування,
публічного управління та адміністрування,
Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг, Україна
e-mail: verashepeliuk@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6270-5936>*

Сучасна теорія малого та середнього бізнесу є результатом наукової думки не одного покоління вчених. Цю проблему вивчали Р. Кантільйон, А. Маршал, С. Сімонді, Й. Шумпетер, Ф. Хайек та інші видатні дослідники. За останні роки опублікували низку наукових праць такі вчені, як З. Варналій, Г. Васіна, Л. Воротіна, Л. Верховодова, М. Долішній, А. Даниленко, О. Кузьмін, М. Козоріз, В. Мікловда, А. Мельник, Мочерний, В. Павлов, С. Реверчук та інші [1].

На думку, О. М. Варченко, А. С. Даниленко, А. І. Кредісова, С. А. Ушацький, В. М. Погорельцев, О. М. Костюк та інших, саме мале підприємство сприяє становленню нової парадигми економічного розвитку. Вивченню функціонуванню вітчизняного малого і середнього бізнесу і розкриттю його окремих аспектів присвячені роботи багатьох науковців і практиків, зокрема В. М. Хом'якова, В. Д. Радаєва, О. І. Цигилик. На їхню думку, підтримка становлення та розвитку малого та середнього бізнесу (МСБ) в Україні є одним з визначальних пріоритетів державної політики. Вагома роль малих і середніх підприємств у забезпеченні конкурентного середовища, гнучкості національної економіки, зайнятості та доходів населення здобула широке визначення на всіх рівнях та знайшла свій вияв у здійсненні спеціальних заходів державної політики щодо підтримки розвитку малого бізнесу в Україні [2].

Мале підприємництво варто вважати своєрідним прискорювачем економічного розвитку, тому що воно впливає на структурну перебудову в економіці; збільшення обсягів виробництва і надання послуг; стимулювання інвестиційної діяльності; підвищення рівня попиту і пропозиції; прискорення темпів економічного розвитку національної економіки в цілому [3].

Мале підприємництво є більш слабким і уразливим сектором економіки, ніж великий бізнес. Ці слабкості обумовлені самою природою, характером діяльності малого підприємництва. Так, наприклад, банкрутств серед малих фірм більше і трапляються вони частіше через те, що малий бізнес, як правило, моноорієнтований, тоді як великі фірми працюють в широкому спектрі. Крім того, малий бізнес дуже залежить від особистих обставин (хвороба, тимчасова непрацездатність і та ін.); малі фірми не мають власних допоміжних служб

(маркетинг, реклама, транспорт тощо), які підвищують живучість і шанси на успіх в умовах конкурентно-щільного ринку. Але все сказане не принижує ролі і значення цього важливого сектора економіки.

Отже, мале підприємництво виконує вагому, а в деяких відношеннях і вирішальну роль в забезпеченні соціально-економічного прогресу країни. Наприклад, як свідчить досвід, в трьох напрямках великий бізнес не спроможний замінити малий бізнес: в інноваційному відношенні; в забезпеченні зайнятості населення; в спроможності до швидкої перебудови [4].

Поліпшення якості життя населення є ще однією важливою економічною функцією малого бізнесу. Маючи широкий спектр конкурентоспроможних малих підприємств, громада може стимулювати населення до життя і праці в тому ж регіоні [4].

Отже малі підприємства - це не якийсь конкретний тип підприємства, а частина наявних, виділена тільки за критерієм їхнього розміру й наділена додатковими правами та пільгами [2].

Проте, впровадження жорсткого карантинного режиму суттєво обмежило роботу підприємств. Особливо вразливими до економічних наслідків пандемії виявилися представники малого та середнього бізнесу [8].

За результатами опитування, яке провело «Спілка Українських підприємців» показало, що бізнес зможе працювати при карантині і не закритися при умові до 1 місяця = 51%, до 2-3 місяців = 25%, 4-6 місяців = 4%, до 1 року = 1% [6].

У малих підприємств ще немає достатнього запасу міцності, щоб дозволити собі деякий час працювати у збиток. Тому малі підприємства потребують посилення засобів підтримки від держави. 29% власників бізнесу вважає, що держава повинна тимчасового звільнити від сплати податків або ж, принаймні у їхньому істотному зниженні (податкові канікули, тимчасова відміна ЄСВ, ПДФО) [6].

Водночас, у нещодавно ухвалених "антикризових" законах на підтримку економіки №3275 та підписаному №533-IX відповідні пропозиції бізнесу не були враховані [6].

Уряди розвинених країн впроваджують програми підтримки, щоб допомогти представникам малого бізнесу пройти кризу з мінімальними втратами. Державні програми підтримки варіюються, однак в їх основу закладені схожі методи щодо надання додаткової фінансової допомоги, запобігання безробіттю, зменшення податкового тиску, тощо. [5].

Безумовно, у порівнянні з розвиненими країнами в Україні немає економічних можливостей впроваджувати обширні програми допомоги. Натомість з боку українського Уряду була прийнята низка рішень, які передбачають тимчасові послаблення для бізнесу під час карантину. Основна мета таких заходів є максимально скорочення фінансових зобов'язань малого бізнесу перед державою, орендодавцями, а також скасування штрафних санкцій за невиконання домовленостей із партнерами та фінустановами-кредиторами [5].

Отже, хоча українська влада й переймається проблемами малого підприємництва, масштаби державної допомоги все ж є досить скромними.

Враховуючи вище викладене можна припустити, що малі підприємства виконують вирішальну роль в забезпеченні соціально-економічного прогресу країни. Проте, як демонструють результати опитування, українські підприємці опинилися в складних умовах для існування – мультиплікаційний ефект від поширення вірусу в країні за різними сценаріями призведе до 4-9% падіння ВВП цього року через закриття бізнесів та суттєві скорочення персоналу.

При наявній підтримці та оптимістичному настрої, у малого бізнесу в Україні є шанси подолати кризову ситуацію, хоч і зі значними втратами. Треба усвідомлювати, що проблеми малих підприємств не є тимчасовим явищем, і не зникнуть із завершенням кризи.

Список використаних джерел:

1. Мадрига Г.М. *Поняття, місце і роль малих підприємств в економіці: економічні та соціальні аспекти* // Національний університет “Львівська політехніка” <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/22856/1/23-154-163.pdf>
2. Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=450>
3. Кулик С.М. *Розвиток державного регулювання розвитку малого підприємництва* // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2006. - №1. – С. 84-88.
4. *Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання: Навч. посібник* / За ред. Л.І. Воротиної. - Київ: Видавництво Європейського університету, 2002. - 307 с.
5. Як врятувати малий бізнес в умовах карантину? <https://delo.ua/opinions/jak-vrjativati-malij-biznes-v-umovah-karantinu-367890/>
6. Електронний журнал «Економічна правда» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/04/2/658857/>